

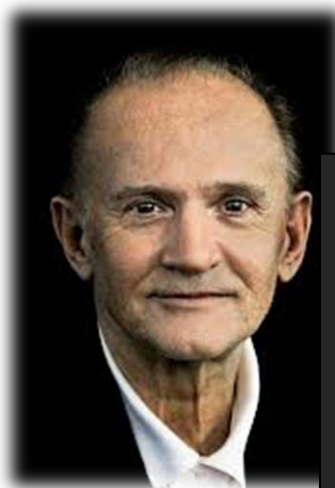
Jag har läst

Hitler

Hans folk

Av Per Ragnar
(2006)

Pia Hellertz, december 2013

Per Ragnar var regiassistent åt Ingmar Bergman när han år 1966 satte upp Peter Weiss pjäs *Rannsakingen*, som byggde på material från rättegångar mot de ansvariga för koncentrationslägret i Auschwitz. Per blev djupt tagen av berättelserna och började söka svar på frågan: ”Hur var det möjligt att på en så kort tidsrymd som Tredje riket varade, bara tolv år, suggerera ett helt folk, att på alla samhällsnivåer få män, kvinnor och barn till att bli hantlangare åt och medlöpare till Naziledarna?” Och han berättar inledningsvis:

”Jag har vid det här laget läst drygt ett hundratal böcker om Hitler, Tyskland, nazismen, det tredje riket och det andra världskriget. När jag under flera år gestaltade Hitler på scen, tvingades jag djupt ner under ytan på det personliga planet. ... Till slut kunde jag inte värja mig från behovet att låta sammanställa och publicera detta material.” (s.9)

Per Ragnar gjorde *Hitlers bordssamtal* som hade urpremiär år 1992 och sen framfördes cirka 350 gånger på åtta år bland annat på Mosebacke. Föreställningen tog cirka 1,5 timme. Med den klassiska slutrepliken:

”Vilken lycka för regeringarna att människorna inte tänker!”

Ett litet utdrag på Youtube ger en känsla av Pers strålande prestation.¹ Per skriver att han sett nynazismen komma och han ville agera för att medvetandegöra om farorna. Första kapitlet i boken är texten till bordssamtalet, en fantastisk text. Om man lyssnat på Youtube-snutten först och sen läser kapitlet, så är det ganska lätt att höra Hitler med Pers röst berätta. Och innehållet blir då ändå mer skrämmande. Han berättar att det tog honom tre år att lära in monologen, som blev en succé.

När han genomfört några bordssamtal hittade han en kväll en broschyr i sin loge, ”*Führern och hans folk*”. Broschyren på 30 sidor är i sin helhet publicerad i Pers bok. Eftersom jag läser pocketupplagan var den lite svårläst eftersom den är inskannad och har små bokstäver, men med förstoringsglas och envishet lyckades jag. På ett förföriskt och trovärdigt sätt skildrar broschyren teman som ”*Adolf Hitler och barnet*”, ”*Ungdomen bär Adolf Hitlers namn*”, ”*Adolf Hitler och mödrarna*”, ”*Adolf Hitler och hans arbetare*” med mera. Broschyren slutar med orden: ”*Men lika stor som Adolf Hitlers fredskärlek var och är, lika*

¹ Utdrag ur Hitlers bordssamtal – 49 sekunder, <http://www.youtube.com/watch?v=H3nB9dmJaIA>

fast är hans beslut att slutgiltigt besegra och avkoppla judarna och därmed alla länders utplundrare.” Personen som lämnat broschyren hade bifogat en lapp med texten:

”Hur många gånger har jag inte hört den här meningen: - Hur kunde ni följa en man som förde er till Förintelse och Ragnarök?

Jag svarade som alltid: - Någon sådan ledare följde vi inte. Det var en helt annan Adolf Hitler som var vår ledare.” (s.35)

Broschyren beskrev den Hitler som folket följde.

Per Ragnar som Hitler i rundabordssamtal

Några år senare hörde personen av sig igen. Per Ragnar tog kontakt, vilket ledde till ett antal samtal. Mannen hade en dödlig sjukdom och ville nu gärna berätta om sina erfarenheter. I sitt brev till Per skriver han bland annat:

”Nu är det dags att vi tyskar som var där då, som var med, får säga vårt, ge vår syn på saken. Ledarna är döda. Judarna har sagt sitt, de som överlevde. De flesta talar sanning, heder åt dem. 100 000 överlevde koncentrationslägren. Ungefär 20 000 av dem lever idag.”

Det blev utgångspunkten för boken om *Hitler – Hans folk*. Per kallar honom genomgående för ”*Den gamle nazisten*”. Den gamle nazistens berättelser går som en röd tråd genom boken. Per har fyllt på med de kunskaper han läst sig till. I slutet av boken finns en lista på de 116 böcker som Per läst och har som bakgrundskunskap tillsammans med samtalen med den gamle nazisten när han skriver. Från nazistens sida var det egentligen ingen kritisk uppgörelse med nazismen i sig, han var fortfarande nazist. Däremot var han kritisk mot mycket av det som hände. Han är numera död. Per fick två stora fotoalbum med privata fotografier vilka han använder för att illustrera boken.

Hitlers tal är välkända för oss från media, framförallt TV. Vad den gamle nazisten berättade var att Hitler talade exakt om det som ”*vi tyskar ville hör då, i sociala och nationella tongångar*”. Efter första världskriget var Tyskland efter förlusten en sargad stat. Hitler lovade upprättelse.

Nazisternas strategier

När jag läste om de strategier som nazisterna använde för att vinna över folket på sin sida känner jag stort obehag. Jag känner igen dem. Några punkter var att man lät sprida sina politiska plakat i ”*skrikig röd färg*”, man bedrev ”*lastbilspropaganda*” där fordonen var fullklustrade med ”*knallröda plakat och försedda med röda fanor*” och med talkörer. Kommunisterna hade visat att den röda färgen attraherade människor. Dessutom använde man ordningsvakter för att avlägsna politiska motståndare från möten ”*på ett så omilt sätt att den fiendliga pressen – som annars skulle ha tigit ihjäl våra möten – nu skrev om kroppsskador i*

samband med våra möten och på så vis gjorde vi folk uppmärksamma på nazistpartiets existens". Och jag tänker på exempelvis Sverigedemokraternas och andra extrema gruppers ageranden som ofta enligt min uppfattning får orimligt stort medialt intresse.

Radion skulle användas för underhållning, den skulle *"förmedla musik och åter musik. Ty musik befrämjar arbetsglädjen."* Radion skulle verkligen inte användas för att berätta om folkens tidigare historia eller göra det möjligt för folket att *"på egen hand förvärva kunskaper på politikens, vetenskapens m.fl. områden."* Även tidningarna användes för Statens intressen.

I olika kapitel har Per Ragnar fördjupat olika teman. I kapitlet om *Hitlers kvinnor* berättar den gamle nazisten för Per om Hitlers perversa sexualitet. Han blev besatt av sin systerdotter Geli, som kom att hata sin morbror: *"Morbror är ett odjur. Ingen skulle ens kunna föreställa sig vad han begär av mig."* Beskrivningarna är djupt äckliga och vidriga. Men den gamle nazisten berättar: *"Hellre sådana rykten än dem som att han skulle vara homosexuell. Aldrig i livet."* (s.83) Men det har senare kommit ut litteratur som beskriver Hitler som homosexuell.²

I andra kapitel fördjupar han kunskaperna om förhållandet till kyrkan och prästerskapet, om de olika nazistledarna, Göring, Goebbels, Himmler med flera. Han berättar om Hitler och drogerna. Hitler lär ha varit tungt drogberoende. Mellan 70 och 92 mediciner, tabletter och droger ska Hitler ha fått för de många olika sjukdomar han påstås ha haft, *"Parkinson, epilepsi, kolik, hjärtsjukdom och grav förstoppning"*, symtom som också kan ha berott på drogerna. Dessutom levde han i slutet i huvudsak alltmer avskuren från omvärlden i hans hus Varglyan, som idag är ruiner.

Nazisternas ideologi

Hela boken genomsyras av nazisternas världsbild och ideologiska grundsyn. Det mest intressanta med det är att tankarna går att känna igen från dagens debatt, även om den idag inte är lika naken som den gamla nazisten berättar. Men den var inte heller lika naken i början av nazisternas maktövertagande. Den 30 januari 1933 utnämndes Hitler till rikskansler och inledde då omvandlingen av Tyskland till en totalitär diktatur.

Enligt Goebbels var nazismens uppgift att *"åstadkomma utbrott av raser, att sätta massor av människor på marsch, att med iskall beräkning organisera hat och misstänksamhet, att frigöra vulkaniska lidelser"* (s. 95).

Hitler reste runt i Tyskland och kampanjade. *"Det fanns inte en stad han inte besökte en eller flera gånger, ingen tysk politiker kände sitt land så väl som Adolf Hitler."* (s.106) I takt med att arbetslösheten ökade, så ökade Hitlers anhängare. Hans löften var attraktiva och lockande. Men inte bara de arbetslösa attraherades. Även *"den tunga västtyska industrins företrädare"*, adeln och kungligheter anslöt sig till partiet. Den 30 januari 1933 blev Hitler som nämnts vald till rikskansler. Den 20 maj 1933 anställdes ett bokbål på 20 000 *"otyska böcker"*. Studenter hjälpte till att samla in böckerna.

Hantverket och egenproduktionen skulle återupprättas. Hemslöjdsaffärer växte upp över hela landet. Systemet med lärlingar och gesäller infördes för att stärka kvaliteten i produktionen. Omfattande vägbyggen gav arbetstillfällen. Utgifterna rusar i höjden. Regeringen lånar *"av alla, de stora bankerna, sparbankerna"* med mera. Hitler ville bygga nya byggnader. Arbetslösheten minskade drastiskt genom alla de arbetstillfällen som skapades. Landet andades framtidstro och hopp och Hitler var deras frälsare.

² Se exempelvis *"Hitlers hemlighet"* av Lothar Machtan, professor i modern historia vid universitetet i Bremen, <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article10237394.ab>. Peter Englund tror dock inte på de perversa historierna om Hitler, se <http://www.peterenglund.com/textarkiv/hitlergay.htm>.

Rasideologin

Per Ragnar beskriver den underliggande rasideologin med hjälp av citat från Hitler och framstående nazister. Bland annat menar Göring att:

”Gud skapade raserna. Han ville icke likformighet och gör man något försök att förfalska idén om rasens renhet och ersätta den med jämlikheten tillbakavisar vi det på det bestämdaste... Vi har aldrig erkänt den och därför måste vi i våra lagar principiellt förkasta den och erkänna den rasens renhet, som försynen och naturen har förordnat.” (s.163)

En intressant information som Per Ragnar förmedlar är att Göring såg Sverige som sitt andra hemland och att han vistats här en hel del. Bland annat var han intagen på olika sinnessjukhus i Sverige under åren 1924-1927. Han betraktades som farlig. ”*Det var alltså morfiniten och ’hospitaldåren’ nr 291 Göring som utsågs till preussisk ministerpresident och inrikesminister med högsta ansvar för ordnings- och polisväsendet, fångvården och domstols- och rättsväsendet i den största tyska delstaten Preussen...*” (s. 173) Genom hela berättelsen lyser rasen fram som det främsta temat för nazisternas kamp. Det var exempelvis förbjudet för arier att gifta sig med människor av annan ras.

Den gamla nazisten berättar att de flesta av nazisterna var som vanliga människor, med empati. Den grupp som framstod som sadister var en liten grupp, men de påverkade de övriga. ”*Alla visste vad som hände*”, men det fanns inte möjligheter att bryta utvecklingen. Nazisterna förde statistik över ohyggligheterna och Per Ragnar redovisar siffrorna. Han berättar också mycket detaljerat exempel på dessa ohyggligheter, hur tortyren kunde gå till, om koncentrationslägren, ”*de flesta i Tyskland*” (s. 298) och om förintelselägren i Polen. I förintelselägren ”*mördades framförallt judar*” men även romer. ”*Fångarna uppgick troligen till drygt 7 miljoner. 530 000 överlevde.*” (s.299)

”David Irving dömdes i Österrike i februari 2006 till tre års fängelse för att han i två tal där 1989 förnekade förintelsen. Vid rättegången sa han att nazisterna mördade miljontals judar, att han nu var helt övertygad om Förintelsen sedan han tagit del av Eichmanns handlingar.” (s. 200)

Det finns ju fortfarande människor som förnekar att förintelsen ägt rum. Eftersom jag inte har ingående kunskaper undrar jag om det kan handla om en definitionsfråga?³ En historiker menar att det som kommit att ”*felaktigt kallas förintelsen*” egentligen var ett ”*folkmord*”.

”Varje enskilt folkmord har haft en specifik grupp av människor som mål. För att förstå folkmord måste man därför studera den specifika grupp som är måltavla. Judarna transporterades inte till utrotningsläger för att de var människor, människor transporterades för att de var judar.” (s. 354).

I sista kapitlet berättar Per Ragnar om de ohyggliga förluster som andra världskriget resulterade i. Det är så fruktansvärda siffror att det värker i magen om man stannar upp vid siffrorna och försöker konkretisera för sig själv vad det faktiskt innebär. Några exempel:

”27 miljoner människor, 20 miljoner svin, 17 miljoner kreatur, 40 000 sjukhus förstördes, 84 000 skolor, 110 miljoner böcker som fanns i 43 000 förstörda bibliotek, 44 000 teatrar och 427 museer var de ryska förlusterna för denna seger över Tyskland.” (s. 366)

³ Jag har läst en sammanfattning av ett tal som hölls av den kände förintelseförnekaren Robert Faurisson vid Förintelsekonferensen i Teheran år 2006, http://livskunskap.ath.cx/veidos/fangelseplaneten/faurisson/rev_segrar.htm . Den intresserade har här möjlighet att jämföra Per Ragnars redovisning med en förintelseförnekares redovisning. Jag överlåter den jämförelsen till andra.

Och det var bara förlusterna i Ryssland. Vissa menar att vi kommer att få ett tredje världskrig. Med en modernare krigsmaskin, vad kommer det att innebära i förluster? I lidande? I ohyggligheter?

Per Ragnar har gjort ett fantastiskt arbete med att skildra detta ohyggliga som hände under 30- och början av 40-talet, ur olika perspektiv, med olika röster, så man som läsare får möjlighet att göra samma djupdykning som Per gjorde. Det som är mest skakande för mig vid läsningen är hur skrämmande nära de tankar, förhållningssätt och handlingar som beskrivs hände under nazitiden som finns idag, drygt 80 år senare. Tidningar, radio- och TV-program sänder dagligen berättelser om hatbrott, diskriminering, rasförakt och andra yttringar av den destruktiva människosyn som styrde nazisternas världsbild och handlingar.

Vilka var nazisternas fiender?

I sina tal hetsade Hitler mot kommunister, judar, frimurare, kyrkan, framförallt den katolska, zigenare, homosexuella med flera. Om jag tolkar berättelsen rätt så verkar kommunisterna, bolsjevikerna, ha varit den största fienden. *”Jag vill bli marxismens förstörare. Den uppgiften tänker jag lösa,”* sa Hitler (s.98). Men man var också övertygad om att det pågick *”en judisk världskonspiration”*. Judarna ansågs ha en alltför stor makt i Tyskland och i världen. Genom att bojkotta judiska butiker ville man krossa dem ekonomiskt utan att behöva använda våld. Per Ragnar citerar ur en tidning:

”Lördagen den 1 april (1934) kl. 10 fm börjar det tyska folket en försvarsstrid mot den brottsliga världsjudendomen. En försvarskamp börjar sådan seklerna aldrig skådat. Hela judendomen har velat striden. Den skall få den.” (s.157)

Rekommenderar jag boken?

Om jag skulle rekommendera en enda bok för alla att läsa under år 2014, skulle det vara denna. Vi måste bli medvetna om de strömningar som finns i samhället idag, om riskerna med våra egna och andras uttalanden och med våra handlingar. Jag ser exempelvis ofta ytliga aningslösa beskrivningar och analyser av ”invandringsproblemet” i media, kontextlösa beskrivningar och analyser som lätt stimulerar främlingsfientlighet och som riskerar att leda till kortsiktiga och tragiska ”problemlösningar” som vilar på okunskap och fördomar.

Jag kan inte låta bli att fundera över frågan: *”Skulle jag ha kunnat bli en av Hitlers folk? Skulle jag ha valt att bli en av de lydiga?”* Det är en fråga jag tycker att alla människor ärligt borde ställa sig. Ett tänkvärt citat från boken som en Primo Levi sagt:

”Monster existerar men de är alltför få för att vara farliga, de vanliga människorna är mycket farligare.” (s. 354)

Kommer jag att kunna bli en av dessa farliga vanliga människor? Det är kanske lättare att besvara frågan efter att ha läst Per Ragnars bok. Boken skulle kunna utgöra ett underlag för studie- och diskussionsgrupper exempelvis inom studieförbunden och annan folkbildning.

